

Gemeenteraad Amsterdam

Datum 19 maart 2019
Behandeld door Sjoukje Alta, programmadirecteur Democratisering
Onderwerp Democratisering

Beste raadsleden

De samenleving van nu is complex. Alles kan en moet snel, coalities wisselen constant, alles lijkt te koop, overall is samenhang, rechten en plichten lopen soms door elkaar en wie waarvoor nu precies verantwoordelijk is, is misschien nog nooit zo diffuus geweest. Ook in Amsterdam is de samenleving complex. Onze stad heeft, net als veel andere grote Europese steden, te maken met ingrijpende ontwikkelingen als speculatie, massatoerisme, klimaatverandering, groeiende sociaal-economische ongelijkheid en toenemende verwijdering tussen mensen, groepen en instituties. Verdere verwijdering ligt op de loer en een verwaarlozing van maatschappelijke betrokkenheid kan leiden tot verdere polarisatie, groeiend onbegrip, minder dialoog en tolerantie en grotere verdeeldheid. Aan ons de schone taak om de representatieve democratie kracht bij te zetten, onze uitvoeringskracht te vergroten en samen te bouwen aan nieuwe, stevige fundamenten voor veel meer eigenaarschap en zeggenschap in buurten, inclusieve participatie en een gezond groeiklimaat voor maatschappelijk initiatief.

Modernisering van ons democratisch bestel

De complexe samenleving, waarin digitalisering, urbanisering en globalisering in rap tempo de balans tussen burger, markt en overheid beïnvloeden en de organisatie en impact van sociale processen veranderen, maakt dat ons democratisch bestel, ontworpen in 1848, aan verrijking en herijking toe is. Het afnemend aantal stemmers, gecombineerd met een afnemend aantal leden van politieke partijen en toenemend maatschappelijk initiatief van steeds wisselende coalities van burgers dwingt ons daartoe. Daarnaast is het huidige bestel onvoldoende inclusief. Tal van individuen en groepen doen niet of in beperkte mate mee. Soms uit vrije keuze, soms uit wantrouwen maar soms ook omdat zij simpelweg dringendere bezigheden hebben waardoor de ruimte en mogelijkheden ontbreken om deel te nemen en te participeren. Tegelijkertijd dwingt de representatieve democratie ons ook verantwoordelijkheid te nemen voor en over de koers van de stad, het algemeen belang te wegen en daarover beslissingen te nemen, gemeenschapsgeld te beheren, wettelijke taken uit te voeren en toe te zien op naleving van wet- en regelgeving.

De representatieve democratie staat niet ter discussie. Het is een stevige basis maar is, zo concludeerde ook de commissie Remkes in december 2018, niet langer toekomstproof. We staan voor de uitdaging om beter gebruik te maken van de collectieve kennis, expertise en kracht van Amsterdammers. We staan voor de opgave om die kracht te verbinden met ons democratisch

bestel. Zo kunnen we veel meer maatschappelijke waarde genereren en veel sneller, vaker en eerder oplossingen vinden voor complexe problemen waar onze stad mee te maken heeft.

Democratisering is een allesomvattende en allesbehalve eenvoudige ambitie. Het gaat deels om structurele veranderingen en soms ook om een paradigmawisseling terwijl het goede behouden dient te blijven. Daarbij weet niemand precies wat het betekent om binnen de representatieve democratie eigenaarschap en zeggenschap te verleggen naar bewoners en ondernemers, wanneer dat kan en hoe je dat dan het best kunt organiseren tussen mensen en in buurten die fors van elkaar verschillen. Ook wij weten dat niet precies. Het is de zoektocht die we met de stad willen aangaan. In deze gezamenlijke zoektocht zullen dingen slagen en ongetwijfeld zullen andere plannen spectaculair mislukken. Dat is niet erg. Er bestaat immers geen blauwdruk voor het vergroten van het eigenaarschap en zeggenschap. Er is geen standaardoplossing voor het versterken van ongehoorde stemmen. We mogen en moeten experimenteren en leren. Omdat we niet twijfelen aan de noodzaak van andere verhoudingen en een grotere inclusiviteit van processen en besluitvorming.

Wat we wel weten is dat de representatieve democratie een institutionele basis heeft die meer ruimte biedt om te democratiseren. En we weten wat we niet willen. Democratisering kan en mag geen doel in zichzelf worden en kan en mag nooit worden opgevat als reden voor bestuurders en ambtenaren om visieloos hun plicht om besluiten te nemen, te vertragen of te verleggen. Het gaat juist om aanspreekbaar durven zijn, versnellingen te realiseren en beter mee te bewegen met het collectieve ritme van de stad door tijdiger op kansen in te springen en/of oplossingen te vinden. Voor het algemeen belang en zonder willekeur.

Voor ons als bestuur en politiek betekent dit dat we voor de uitdaging staan om op verschillende onderwerpen 'mee praten' om te bouwen tot 'mee vormgeven' en van een pratende aanpak een makende aanpak te maken. Wij denken dat de stad er klaar voor is. Er is een breed, omvangrijk en divers netwerk dat nu al met ons in de stadsdelen dagelijks werkt. Ruim 1.600 initiatieven vinden in deze stad hun weg en bereiken zo al meer dan 561.000 personen. De politiek-bestuurlijke vraag die voor ligt is wanneer we ons, binnen de representatieve democratie, anders tot Amsterdam, tot dat netwerk en tot de Amsterdammers durven en willen verhouden en organiseren.

We zijn ervan overtuigd dat wij als bestuur van de gemeente Amsterdam een eerste stap kunnen en moeten nemen om het groeiend wantrouwen en ongeduld om te zetten in nieuwsgierigheid, hoop en maatschappelijke betrokkenheid. Waarden die aan de basis liggen van een creatief, open, inclusief, tolerant en democratisch Amsterdam. Graag wil het college met u op zoek naar manieren waarop we Amsterdammers meer eigenaarschap en zeggenschap kunnen geven. Samen met u willen we de ambities, verwachtingen, thema's, (on)mogelijkheden en nieuwe spelregels die daar bij horen vast stellen. Namens het college neem ik u daarvoor graag mee in een aantal algemene uitgangspunten en acties waarmee het college samen met u en samen met de stad deze structurele transitie vorm wil gaan geven.

In 2019 willen we experimenteren, nieuwe praktijken maken en daarin zo veel mogelijk leren, ook door fouten te maken. Leren door te doen en te maken gecombineerd met leren door te blijven denken en praten en samen nieuwe kaders op te stellen. We gaan ervaringen ophalen en opdoen, en samen met organisaties en burgers in de stad werken aan een verdieping van ons begrip van democratisering en van wat eigenaarschap daadwerkelijk betekent. We onderzoeken tegen welke obstakels we in nationale en Europese wetgeving oplopen en we proberen op dat terrein lobby en politieke samenwerking te organiseren. Democratisering doen we niet op alle onderwerpen tegelijk en nooit op alle onderwerpen op dezelfde manier. We maken als college meer dan ooit de afweging welke manier van participatie, cocreatie of challenging mogelijk is om samen met

Amsterdammers het best denkbare besluit voor Amsterdam en de buurten daarbinnen te nemen. We staan voor logisch, betrouwbaar en behoorlijk bestuur dat zijn verantwoordelijkheid draagt.

Amsterdamse uitgangspunten en actielijnen

1. Inclusief en participatief in de buurten

De basis van elke democratie is vertrouwen in die democratische rechtstaat. Daar is winst te behalen. Op verschillende fronten. De zwijgende meerderheid een stem geven en horen, groepen mensen bereiken en betrekken die zich nu niet zo snel uitspreken of betrokken voelen, mensen niet laten meepraten om het meepraten, maar hen erkennen en onze eigen plannen daadwerkelijk durven te laten verrijken. Dit kan en zal helpen Amsterdammers meer greep te geven op de vormgeving van hun levensvoorwaarden. Daarbij is het van groot belang dat de waarden die wij nastreven expliciet in die nieuwe vormen van democratie ingebed zijn: het tegengaan van segregatie en uitsluiting en het streven naar maximale inclusiviteit. Het is onze overtuiging dat we dit we niet kunnen zonder bestaande netwerken en partnerschappen in de stad. Tal van organisaties bereiken mensen die zich niet op het stadhuis melden of die weinig of niet bij de praktijk van besluitvorming en beleidsrealisatie betrokken zijn. Zij kunnen ons helpen deze stemmen te versterken en door te laten klinken in wat we doen.

Democratische vernieuwingsagenda

We hechten er aan om samen met Amsterdammers vorm te geven aan een nieuwe democratische agenda. Wat zijn ervaringen, wensen, behoeftes als het gaat om eigenaarschap en zeggenschap? En hoe kunnen we daar in ons eigen instrumentarium een beter platform voor organiseren? Samen met bestaande initiatieven onderzoeken we wat in de agenda moet komen te staan. Daarnaast zetten we kleinschalige dialogen op om op buurtniveau informatie op te halen. De stadsdeelcommissies kunnen hierin ook een belangrijke rol spelen en input leveren en willen we maximaal betrekken. Om te borgen dat de niet- of onvoldoende gehoorde stemmen worden versterkt, onderzoeken we hoe we juist ook mensen kunnen bereiken die niet de usual suspects zijn. Dat doen we door te variëren in de communicatiemiddelen, vaker beeld dan traditioneel papier in te zetten, te experimenteren met flexibele cocreatieplekken die we als overheid gebruiken en door beter te anticiperen op het wisselend taalniveau in de stad. Door specifieke, buurtgerichte netwerken aan te spreken vergroten we betrokkenheid. Ook loting is een zinnig instrument hiertoe.

Cocreatie in de buurten

We denken dat het belangrijk is dat de drempel om elkaar en ons te ontmoeten omlaag kan en moet. Daarom willen we zichtbaar aan beleid, projecten, buurten en straten werken op de locaties waar Amsterdammers niet om ons heen kunnen. We zijn daar waar het gebeurt, waar we nodig zijn en waar we willen en kunnen zijn. We gaan er op af, we zijn in gesprek en we gaan samen de nieuwe praktijk maken. Dat betekent dat er in de buurten fysieke plekken moeten worden gecreëerd waar mensen samen kunnen komen, die we gemeenschappelijk vorm geven, waar we samen kunnen werken, coöperaties kunnen oprichten, en zelf allerhande diensten met en voor de buurtbewoners organiseren. Cocreatie kan niet alleen. Wij zijn van mening dat ondernemingen en ontwikkelaars met initiatieven in de leefomgeving eveneens de verantwoordelijkheid hebben op deze manier met betrokkenen en belanghebbende samen te werken. Er zijn tal van voorbeelden in Europa waarin maatschappelijk vastgoed of - zoals ze het in Napels noemen 'bevrijde ruimtes'- fungeert als katalysator voor het gezamenlijk in eigen hand nemen van de vormgeving van een betere toekomst. Offline, online, mobiel, niet mobiel, tijdelijk en niet tijdelijk. In alle varianten gaan we investeren. Een mobiele unit en plekken in Nieuw-West en Zuidoost staan als eerste op de agenda.

Open Stad

Bij het vergroten van zeggenschap van de Amsterdammer bij wat we als lokale overheid doen, speelt het digitaal toegankelijk maken van informatie ten behoeve van nieuwe participatie een belangrijke rol. Met Open Stad ontwikkelen we met en voor Amsterdammers digitale participatietools zoals websites en apps voor concrete projecten. Via de agenderingstool Stem van Zuid / - West / - Centrum / etc. zijn al 307 plannen bij de stadsdeelcommissies ingediend, waarvan er tientallen in behandeling zijn genomen. Die plannen zijn door ruim 64.000 Amsterdammers bekeken, die daardoor op een andere manier betrokken zijn geraakt bij hun eigen buurt.

AmsterdamNU en de online uitvoeringsagenda

Het college heeft de ambitie de uitvoeringsagenda beter te verbinden met de gebiedsagenda's. Op 4 december 2018 is een bestuurdersconferentie georganiseerd, waar het voltallige stadsbestuur als collectief van elkaars ambities kennis kon nemen en de gezamenlijke opgaven kon omarmen. Op deze manier is een begin gemaakt met het gesprek over wie wat gaat doen, wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe we ervoor kunnen zorgen dat de ambities van het college en de raad en die uit de gebiedsagenda's komen met elkaar verbonden en gerealiseerd gaan worden. We willen ook beter inzichtelijk maken wat er in de stad gebeurt, waar door de gemeente aan wordt gewerkt en welke resultaten geboekt worden. Radicale transparantie, op feiten gebaseerd, ook als het niet goed gaat. We willen verkennen of meer en andere informatie leidt tot meer betrokkenheid. We gebruiken daarvoor twee interfaces, die gebruik maken van dezelfde bronnen: AmsterdamNU en de online uitvoeringsagenda¹. AmsterdamNU geeft weer hoe de gemeentelijke organisatie presteert, waar mensen ons over contacten, waar ze op social media over praten, wat er in de media gebeurt en laat facts en figures zien. De online uitvoeringsagenda gaat over de politieke uitvoeringsagenda, besluitvorming en voortgang daarop. Daarbij nodigen we uit tot interactie.

Op hoofdlijnen zien de producten die we bouwen en de activiteiten in het kader van *inclusief en participatief in buurten* er in tijd als in onderstaande tabel uit.

<i>Inclusief en participatief in de buurten</i>		
<i>Producten</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Planning</i>
Democratische vernieuwingsagenda: zeggenschap en eigenaarschap in Amsterdam	<ol style="list-style-type: none"> 1. Codesign Maako20 2. Walking meetings 3. Netwerkgesprekken stadsdelen 4. Conferentie 750 ingelote Amsterdammers 	Kickoff 23/24 november 2018, integraal resultaat op basis van input van tenminste 5.000 Amsterdammers september 2019
Cocreatie	5 extra plekken inclusief aantrekkelijke programmering	Op te leveren gedurende 2019
Open Stad	<ol style="list-style-type: none"> 1. Digitale tooling ontwerpen voor specifiek beleid, omgevingswet, specifieke projecten 2. Doorontwikkelen Stem van [...] tools 3. Introductie van participatory budgetting tools als 'West begroot' 	Gedurende 2019
AmsterdamNU en	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwikkeling digitale dialoog 	Livegang Q3 2019

¹ <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/ambities/>

Uitvoeringsagenda online	tool 2. Ontwikkeling digitale verantwoordingstool	
--------------------------	---	--

2. *Dienstverlenend aan een goed idee en aan maatschappelijk initiatief*

Er is in Amsterdam een behoorlijke praktijk, een schat aan ervaring en een enthousiast middenveld dat dagelijks al met ons bouwt. Dit netwerk wijst ons er al jaren op dat zij nauwelijks gefaciliteerd worden door de gemeente om hun maatschappelijke impact te vergroten. Dat heeft te maken met de veelheid aan regels en de veelheid aan subsidie(on)mogelijkheden. Ons verkokerde systeem is op onderdelen te star geworden om optimaal aan te sluiten op de stad. Veel initiatieven doen niet langer alleen aan vergroening maar doen ook iets met jeugd of met arbeidstoeleiding. We weten dat het bereik en de impact van buurtinitiatieven soms vele malen groter is dan het bereik en de impact van ons eigen gemeentelijke aanbod. De Rekenkamer wijst ons erop dat subsidies niet toegankelijk genoeg zijn voor juist mensen die er het best gebruik van kunnen maken.

Integraal financieren

We hebben een opgave om eerder en vaker meer integraal vraagstukken te benaderen en te financieren en dat we moeten versimpelen daar waar dat kan. Daarbij streven we naar een betere verhouding binnen de gemeentelijke begroting voor gealloceerd geld en geld dat direct naar buurten, coalities en/of initiatiefnemers kan en zal gaan en daarmee ook meer toegankelijk wordt voor alle Amsterdammers. We zijn ook niet bang voor goede ideeën van anderen maar juichen die toe en onderzoeken hoe we die mogelijk kunnen maken of incorporeren. Daarbij verliezen we het maatschappelijk belang niet uit het oog, maken we geen 'u vraagt, wij draaien democratie' en streven we naar maximaal maatwerk zonder dat er willekeur ontstaat of zonder dat we niet goed kunnen onderbouwen waarom en hoe gemeenschapsgeld is ingezet en wat het heeft bijgedragen. Op basis van nader uit te werken kaders luisteren we eerder in het proces en geven we - waar mogelijk - burgers de mogelijkheid mee te besluiten. We maken eerder, meer en vaker ruimte voor initiatief en laten ons uitdagen om op een andere manier meer maatschappelijke impact te organiseren en nodigen stadsdeelcommissies uit hier een actieve rol in te spelen.

MAEX

Amsterdam kent een MAEX² (maatschappelijke AEX): een platform dat maatschappelijke waarde zichtbaar maakt. Deze beurs wordt gesteund door de gemeente en verbindt maatschappelijke initiatieven en sociale ondernemingen met bedrijven, fondsen, overheid, kennisinstellingen en particulieren. Het platform werkt ook samen met Mensen Maken Amsterdam, de koepel voor lokale fondsen in de stad. In het verlengde van de MAEX gaan we er aan werken dat we slimmer gaan sturen op maatschappelijke meerwaarde en meervoudige waardecreatie zodat inspanningen van maatschappelijke initiatieven tastbaarder worden gemaakt en beter op waarde kunnen worden geschat.

<i>Dienstverlenend aan een goed idee en maatschappelijk initiatief</i>		
<i>Producten</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Planning</i>
Integraal financieren van initiatief	<ol style="list-style-type: none"> 1. Herordenen subsidiestromen om te kunnen versimpelen 2. Aanvullend flexibel aanjaagbudget bevordering initiatief 3. Implementeren aanbevelingen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Begroting 2020 bevat ook mogelijkheid tot integrale financiering (Q3) 2. (meer) Toegankelijke subsidies en toegankelijke spelregels en verantwoording (Q4)

² <https://maex.nl/amsterdam>

	Rekenkamerrapport maatschappelijke subsidies	
Bestendigen en uitbouwen samenwerking vermogensfondsen en MAEX	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stadsdeelfondsen in alle stadsdelen 2. Tenminste 300 initiatieven via MAEX 	Evaluatie samenwerking MAEX en vermogensfondsen (Q2)

3. Nieuwe praktijken bouwen: meer eigenaarschap en verleggen van zeggenschap

In Amsterdam verschuift de definitie naar initiatiefnemers, stadmakers, placemakers, coöperaties of ook 'the Amsterdam Approach'³. Zo zijn Amsterdamse initiatiefnemers mogelijk met vergelijkbare maatschappelijke doelstellingen bezig, lopen maatschappelijke initiatieven en sociale ondernemingen tegen dezelfde vraagstukken aan of zijn er al commons⁴ opgericht. Daarbij werken we toe naar de ondertekening van een commonsakkoord en biedt ook de omgevingswet de gemeente nieuwe kansen op groei en meer commons dan we ons nu wellicht kunnen voorstellen.

Buurtbudgetten

We zetten de experimenten met buurtbegroten voort. Het tot nu toe meest actuele en in het oog springende experiment met buurtbegroten is West Begroot⁵. Via deze online tool kon iedereen plannen indienen en konden inwoners van West door te stemmen op de 30 beste plannen bepalen waar dat bedrag volgend jaar aan wordt besteed. In vijf weken na de livegang was de site al door 28.000 bezoekers bezocht en waren er 216 plannen ingediend. Uiteindelijk hebben 14.730 inwoners van West gestemd en worden 13 ingebrachte plannen uitgevoerd. We experimenteren nadrukkelijk ook daar waar we het hardst nodig zijn: in de ontwikkelbuurten. De lessen die we van de experimenten leren gebruiken we voor de ambitie om de financiële huishouding van de gemeente zo in te richten dat de buurtbudgetten daar een belangrijke plek innemen en dat we initiatieven ook integraal kunnen financieren.

Buurtrechten

Een belangrijk instrument dat kan helpen bij het vergroten van de zeggenschap van Amsterdammers is het invoeren van buurtrechten⁶. In Amsterdam is op allerlei plekken in de stad ervaring met het overnemen van gebouwen, taken en planprocessen. In de praktijk blijken goede ervaringen sterk afhankelijk te zijn van onder meer regelgeving, de ambitie van bestuurders en responsiviteit van ambtenaren, maar nadrukkelijk ook de financiële randvoorwaarden. Die randvoorwaarden willen we structureel verbeteren door in 2019 flink te experimenteren met allerhande vormen van directe(re) democratie waarin (buurt)bewoners gezamenlijk een product, activiteit of dienst uitvoeren en/of beheren en besluiten hoe zij de energietransitie, de huisvesting, de armoedebestrijding, de creatie van zinvolle banen, het opzetten van sociale ondernemingen, de opvang van vluchtelingen en de omgang met elkaar beter kunnen en willen inrichten.

³ <https://www.kl.nl/nieuws/directeur-nora-linden-the-amsterdam-approach/>

⁴ Het onderwerp *commons* staat in Nederland én in Amsterdam nog relatief kort op de agenda. Er is nog weinig kennis, in de organisatie maar ook daarbuiten. Wat betekenen commons in Amsterdam voor de stad en voor de overheid? En ook: wat zijn hulpbronnen / 'resources' van commons in de stad en hoe ziet het eigenaarschap er dan uit? We spreken van een common (Tine de Moor⁶) als er sprake is van een combinatie van:

- Eigenaarschap over een hulpbron: een 'commonly owned and managed resource'⁴.
- Een community van onderop - met regels en afspraken;
- Meervoudige en duurzame waarde creatie voor en door de common.

Oorspronkelijk betekent een commoner een gebruiker van een common, een gemeenschappelijk goed

⁵ <https://westbegroot.amsterdam.nl/>

⁶ <https://www.lsabewoners.nl/> Het landelijk samenwerkingsverband actieve bewoners (LSA) pleit voor een pakket van zes buurtrechten: Recht op gebouwen en openbare ruimte, Recht om uit te dagen, Recht op buurtplanning, Open overheid, Toegang tot geld en Zelfgekozen ondersteuning.

<i>Nieuwe praktijken bouwen: meer eigenaarschap en verleggen van zeggenschap</i>		
<i>Producten</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Planning</i>
Experimenteren buurtbudgetten in ontwikkelbuurten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwikkelbuurten aanpak versterken. DB's in de lead 2. Vaststellen kaders en spelregels per ontwikkelbuurt 3. Opzetten organisatie, leeromgeving en evaluatie 	Driemaandelijkse monitoring en evaluatie Q4 2019
Experimenteren met buurtrechten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderzoeken wat initiatiefnemers van ons nodig hebben 2. Experimenteren met buurtreferenda, zeggenschap en eigenaarschap in gebieden 3. Initiëren en stimuleren van nieuw initiatief/commons 4. Ondertekening van een commonsakkoord 5. Impuls aan versterken ambtelijk vakmanschap 	Driemaandelijkse monitoring en evaluatie Q4 2019

4. Versterking participatie

We stellen vast dat we aan de voorkant van besluiten goed kijken naar rechtmatigheid en doelmatigheid maar onvoldoende nadenken over de wijze waarop we meer maatschappelijke betrokkenheid kunnen organiseren door verleggen van eigenaarschap en zeggenschap dankzij participatie. Daardoor komen we vaak in de situatie dat we achteraf moeten herstellen wat vooraf ook opgehaald had kunnen worden. Dit kost tijd en energie en we denken dat het verstandig is om de focus te verleggen en een stap te zetten van reparatie naar preparatie.

Kader Participatie

Ons eigen instrumentarium is op dit punt aan vernieuwing toe en daarom stellen we voor een nieuw beleidskader op te stellen, en instrumenten in het fysieke en het sociale domein waar nodig en wenselijk te vernieuwen. We streven daarbinnen nadrukkelijk niet naar overal hetzelfde, we streven wel naar maatwerk in buurten en op thema's die we goed kunnen onderbouwen en die maximaal maatschappelijke impact kunnen hebben. Daardoor ontstaat minder willekeur en kunnen we beter uitleggen waarom we in situatie a kiezen voor een bepaalde vorm van participatie en in situatie b juist een heel andere keuze maken. Dat betekent dat we aan de voorkant vaker en eerder willen expliciteren welke vorm van participatie we willen toepassen zodat het voor Amsterdammers duidelijk is waarom, waarover en wanneer meegedacht en meegewerkt kan worden en waarover expliciet niet. Ook streven we ernaar aan de voorkant uitspraken te doen over het gewicht dat de inspraak uiteindelijk kan en zal krijgen van het uiteindelijke bevoegd gezag: gemeenteraad, college of stadsdeelbestuur. We zien ernaar uit dit ook met u te onderzoeken en verduidelijken.

Participatieparagraaf

Een ander onderwerp over participatie is dat we het toetsen van beleid op rechtmatigheid en doelmatigheid in de huidige context te onvolledig vinden. Om die reden willen we onderzoeken of die toetsen ook omgebouwd kunnen worden voor het participatieproces. Hierbij wordt gekeken of en welke eisen gesteld worden aan het in te richten participatieproces bij aanvang van nieuw

beleid of projecten met meer of mindere impact in een buurt of op een groep bewoners. Geen sluitstuk maar bewuste duidelijkheid en een bewuste focus bij aanvang, zodat daar waar de buurt mee kan praten zij ook de gelegenheid krijgt om mee te praten, te doen, te denken en te werken. Deze toets noemen we voorlopig de participatieparagraaf die vast onderdeel van bestuurlijke besluitvorming kan worden.

<i>Participatie versterken</i>		
<i>Producten</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Planning</i>
Kader participatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Benchmark en ophalen ervaringen andere steden 2. Aansluiten bij werkgroep democratisering KDD 3. Inspiratiesessie/expertmeeting 4. Passend kader opstellen, uitwerken en implementeren 	Ontwerp stedelijk participatiekader Q4 2019
Introductie participatieparagraaf: naast toetsing van besluiten op rechtmatigheid, doelmatigheid ook toetsing op participatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Expertmeetings, DB's gemeenteraad, college 2. Passend model uitwerken en implementeren 	Expertmeetings voor zomer 2019 Modelkeuze Q3 2019

5. Internationale en Amsterdamse coalities

Met andere steden in het internationale Fearless Cities netwerk pakken we stedelijke vraagstukken op. Decentraal, bottom-up en soms activistisch. Zowel in Amsterdam als internationaal doen we actief mee in verschillende relevante netwerken om zo te leren hoe andere steden zeggenschap en eigenaarschap van hun inwoners vergroten en om onze eigen kennis daarover te delen. Ook in eigen land kijken we naar goede voorbeelden. In diverse netwerken proberen we gezamenlijke lobby en actie te initiëren om nationale en Europese regelgeving te veranderen daar waar dat nodig of wenselijk is. Zo heeft Amsterdam zich als partnerstad aangesloten bij het Urban Action (URBACT) III kennisnetwerk 'Civic eState'. Het doel van deelname aan dit tweejarige programma van de Europese Unie is om een kennisnetwerk op te zetten met 7 Europese steden om samen een goede besturings- en financiële structuur te ontwikkelen waar bewoners en overheidsinstanties op een gelijkwaardige manier samenwerken. Binnen dit programma wisselen we (best-)practices uit.

In 2019 organiseren we een tweedaagse conferentie over Amsterdamse strategieën voor het versterken van buurteconomieën. We exploreren hierbij nieuwe benaderingen in buurteconomieën die in het buitenland succes hebben opgeleverd, zoals het 'Preston-model'⁷ of de manier waarop in bijvoorbeeld de Italiaanse regio Emilia Romana⁸ of door het Baskische Mondragon netwerk⁹ de coöperatieve economie is vormgegeven. Inclusiviteit en het terugdringen van de segregatie, van de groeiende inkomensongelijkheid en van werkloosheid onder achterblijvende bevolkingsgroepen, zijn daarbij leidend. We willen dat iedereen gelijkwaardig kan deelnemen, niet alleen in de zin van meepraten over beleidsvoornemens, maar ook in de economie zelf. Ongeacht opleidingsniveau of afkomst moet iedereen op een zinvolle manier in zijn of haar levensonderhoud

⁷ Zie o.a. dit artikel in The Guardian: <https://www.theguardian.com/uk-news/2018/mar/17/the-preston-model-event-review-cities-hope-localism>

⁸ Dit is een van Italië's economisch meest sterke regio's, waarin 30% van het regionale BNP via coöperaties wordt gegenereerd. Zie o.a. het boek *Humanizing the Economy: Co-operatives in the Age of Capital* (2010) door John Restakis.

⁹ <https://www.mondragon-corporation.com/en/>. Zie ook het boek *The Myth of Mondragon: Cooperatives, Politics, and Working Class Life in a Basque Town* van Sharryn Kasmir (1996).

kunnen voorzien. De groeiende tweedeling in de stad is mede het gevolg van een economisch beleid dat zich op marktwerking baseert; dat levert vooruitgang op in termen van de groei van het Amsterdamse BNP, maar die groei druppelt selectief omlaag.

Op basis van een aantal experimenten in verschillende stadsdelen en best practices uit andere steden in Europa kijken we hoe bredere strategieën kunnen worden ingezet om de werkgelegenheid in vooral armere stadsdelen te versterken via het stimuleren van 'ecosystemen' van netwerken van coöperaties, commons en sociale ondernemingen.

Het vergroten van zeggenschap om zo de democratische kwaliteit van de stad te verbeteren is een zoektocht en kan niet in één keer goed, daar moeten we in mogen leren. Dit leren doen we door de samenwerking te zoeken en uit te breiden met kennisinstellingen en anderen die kunnen reflecteren op het handelen van het bestuur en de organisatie. Dit vanuit de overtuiging dat we leren van de fouten die we maken en we ons best gaan doen om dezelfde fout niet nog een keer te maken. Wat we in de praktijk leren delen we nog lang niet altijd op een goede manier met elkaar. We willen recht doen aan de historie en ervaring en onderling beter kennis delen. Samen leren om de stad te maken door een nieuwe praktijk te bouwen op basis van de veelheid aan experimenten en ervaring die de stad heeft opgebouwd. We zijn daarbij niet bang om terug te komen op eerdere besluiten als blijkt dat er iets niet goed is gegaan. Een cultuur die niet voor elke gemeentelijke organisatie vanzelfsprekend is, maar wel een cultuur die we als college willen helpen uitbreiden.

<i>(Inter)nationale en Amsterdamse coalities</i>		
<i>Producten</i>	<i>Activiteiten</i>	<i>Planning</i>
Fearless City Amsterdam	<ol style="list-style-type: none"> 1. Internationale kennisuitwisseling en internationale netwerken organiseren rond/over municipalisme 2. Opbouw Amsterdamse netwerken rond municipalisme en democratisering van de economie 3. Ontwikkelen van een Amsterdams municipalistisch narratief en daaruit volgende aanbevelingen voor beleid 4. Opbouwen van Nederlandse netwerken rond municipalisme met andere gemeenten en daar actieve organisaties 	<ol style="list-style-type: none"> 1. website met internationale en Amsterdamse best practicus online (Q3) 2. Amsterdamse conferentie 'democratisering van de economie' (Q4) en voorbereidende workshops en bijeenkomsten in de stad en internationaal 3. Internationale Fearless Cities conferentie in Q2 2020

Relatie met de komst van de Omgevingswet

De komende jaren werken we in Amsterdam aan de invoering van de omgevingswet in 2021. Bij de implementatie van deze wet ligt veel ruimte om een verbinding te maken met de democratiseringsagenda. Ten eerste wordt de druk opgevoerd om werk te maken van een meer integrale aanpak van de leefomgeving. In andere woorden: wonen, openbare ruimte, mobiliteit, klimaatadaptatie, water et cetera moeten in samenhang worden bekeken en aangepakt. Ten tweede staat de wet in het teken van het verbeteren van de leef(omgevings)kwaliteit en dient iedere ingreep getoetst te worden op de bijdrage hieraan. Ten derde ligt er het principe van de uitnodigingsplanologie ten grondslag aan de wet. Dat betekent dat de initiatieven vanuit de samenleving en de markt meer ruimte moeten krijgen. En ten vierde spreekt de wet over de

noodzaak van vroegtijdige participatie, waarbij bewoners in een stadium van beleid en plannen worden betrokken dat er nog sprake is van wezenlijke invloed. Dit alles gestut in een digitale werkelijkheid waarbij Amsterdammers vanuit huis zelf kunnen zien welke regels van toepassing zijn op een specifieke locatie. Samen met mijn collega-wethouder die voor de omgevingswet verantwoordelijk is gaan we werken aan ruimte voor het lokale maatwerk die deze wet biedt.

Tot besluit

De democratische structuren in de stad Amsterdam willen we vernieuwen en versterken. Dat is nodig omdat de opgaven groot zijn en we met een traditionele benadering oplossingen niet of beperkt dichterbij brengen. De stad heeft er niet alleen recht op, we voelen het als onze plicht om daar als gemeente een grote stap in te zetten. Dat vraagt om vertrouwen, bondgenootschap, moed en lef. Dat kan ik niet alleen, dat kan het college niet alleen en dat kan Amsterdam niet alleen. Dat doen en maken we samen. Niet door veilig af te wachten maar door de grenzen op te zoeken. Dat betekent ook dat we expliciet niet willen sturen op de uitkomst maar op de collectieve intelligentie omdat we ervan overtuigd zijn dat die ons duurzaam verder brengt. 2019 zien we in die zin als een avontuurlijke ontdekkingsreis. Graag werk, denk en debat ik met u over de best denkbare manieren waarop we de stad, en de mensen in deze stad, de ruimte kunnen geven om Amsterdam samen duurzaam, open, toegankelijk voor iedereen, creatief en tolerant te houden en te maken waar dat nodig is.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder Democratisering